

TURINYS

I DALIS	Pirmasis pasaulinis karas padangėse.....	13
II DALIS	Vokiečių „Lufthansa“	23
III DALIS	Virš Vokietijos – su Hitleriu.....	55
IV DALIS	Antrasis pasaulinis karas	149
V DALIS	Rusų rankose	299

H. Krebsas, armijos Generalinio štabo vadovas (kairėje), greta sovietų armijos vadavietės Berlyne rengiasi deryboms dėl paliaubų. Vos po kelių valandų nusižudė fiurerio bunkeryje.

tikrų kūno dalių, kurios, nors ir buvo apdegusios, bet nesunai-
kintos.

Kai buvau pasiruošęs, prisistačiau pas Martiną Bormanną, kuris man pasakė, kad viskas priklauso nuo generolo Raucha, kuris dabar vadovauja Šarlotenburgo gynybai, ar mes bandysime išskristi šiandien, ar rytoj. Rauchas į Reicho kanceliariją turįs atvykti 22 valandą. Bormannas taip pat pasakė, kad yra pasiūlymas pradėti derybas dėl pasidavimo, nes dabar jau žinoma, kad rusai prievartauja visas sutiktas moteris, nepriklausomai nuo amžiaus; pavyzdžiui, buvo išprievartautos visos Vaisenzės ligoninės seselės ir net prie lovų prikaustytos ligonės.

Kai mūsų seselės tai išgirdo – o kai kurios buvo labai dailios ir patrauklios, – ėmė reikalauti nuodų, kad nepatektų į rusų rankas. Bunkeriuose irgi buvo daug moterų, kurioms grėsė toks pat likimas.

Goebbelsas reikalavo oficialiai perduoti Reicho kanceliariją rusams tikėdamasis, kad bus išvengta prievartavimų kaip Vaisenzėje. Generolas Krebsas¹⁵⁵, kuris mokėjo rusiškai, buvo pasirėngęs susitikti su maršalu Žukovu, pradėti derybas ir įsitikinti, ar galima sulaukti priimtinių sąlygų.

Paskui nuėjau pas Lingę, Hitlerio patarnautoją, pasiimti Lenbacho nutapyto Frydricho Didžiojo portreto. Išėmėme jį iš rėmų ir suvyniojome – drobės dydis buvo 60 ir 40 centimetrų – pririšome prie mano kuprinės.

22 valandą atvyko generolas Rauchas. Per Bormanną sužinojau, kokių žinių jis atnešė: rusai jau Griunevalde ir Špandau, bet Heresštrasė vis dar atvira, o tiltą per Hafelį sėkmingai apgynė Axmanno¹⁵⁶ vadovaujami „Hitlerjugend“ padaliniai. Tad nėra svarbios priežasties, kodėl turėtume išvykti tuojau pat.

Ponia Goebbels, Rattenhuberis ir aš sėdėjome tą vakarą, o mūsų pokalbis tikrai netryško džiaugsmu. Trečią nakties atvykęs policininkas Rattenhuberui pranešė, kad Hitlerio ir Evos Braun kūnai sudegė, išskyrus nedideles liekanas, kurios palaidotos sviedinių išmuštose duobėse – Reicho kanceliarijos sodas ir kiemas buvo išvarpytas tokių duobių. Tik vėliau Maskvoje sužinojau, kad šis pranešimas buvo netikslus.

Ambasadorius Hewelis, kuris buvo sąveikos karininkas tarp Hitlerio ir Ribbentropo, sėdėjo netoli mūsų ir žiūrėjo į jaunos savo žmonos fotografiją – jie buvo susituokę vos prieš kelis mėnesius. Paklausiau jo, ar jis su mumis keliaus. Su ašaromis akyse jis atsakė:

155 Hans Krebs (1989–1945) – vokiečių pėstininkų armijos generolas Antrojo pasaulinio karo metu.

156 Artur Axmann (1913–1996) – „Hitlerjugend“ vadas nuo 1940 iki 1945 metų.

– Nežinau, Baurai. Tikrai negaliu pasiduoti rusams. Pasakiau, kad niekas iš mūsų nesirengia jiems pasiduoti.

– Vilties mažai, – prisipažinau, – bet mums gali pavykti. Niekada nežinosi.

– Tiesa, – ryžtingai tarė jis. – Keliausiu kartu. O jei atrodys, kad jie gali mane suimti, visada galėsiu nusišauti. Nenoriu tapti Hitlerio išdaviku, nors ir dažnai nepritariau jo politikai.

Kai kitą dieną iškeliavome, Hewelis pamatė, kad situacija beviltiška, ir ištaškė sau smegenis, kol rusai nespėjo jo suimti.

Šiek tiek vėliau tą vakarą generolas Burgdorfas¹⁵⁷ paprašė manęs jį nušauti, bet aš atsisakiau, tad jis nusišovė pats. Generolas Krebsas nusišovė, taip pat ir Schädle¹⁵⁸, kuris buvo sužeistas į koją ir su mumis keliauti negalėjo. H. Mülleris, gestapo vadas, taip pat nusprendė su mumis neiti.

– Per daug gerai žinau rusų metodus, kad rizikuočiau pakliūti jiems į rankas, Baurai, – pasakė jis. – Jie mane nušautų bet koku atveju, bet bent jau galiu apsisaugoti nuo galimo smurto ir kankinimų.

Per bunkerius nusirito savižudybių banga, nes daugelis aukštų karininkų pasirinko greitą mirtį nuo savo rankos, o ne rusų įkalinimą. Apie juos dažnai pagalvodavau vėliau, kai atsidūriau rusų naguose ir susidūriau su nuolatiniu žiauriu elgesiu, o kartą rusų komisarui net prisipažinau, kad pavydžiu savo kolegoms, kurie nusprendė viską užbaigti vienu šūviu – jiems lengviau nei man.

Kitą dieną priešaušriu generolas Rauchas leidosi atgal pas savo karijus, bet vidurdienį prislėgtas grįžo į Reicho kanceliariją. Jis nesugebėjo nusigauti toliau nei iki zoologijos sodo bunkerio, nes naktį rusai Tyrgartene pralaužė miesto gynybą ir mus visiškai apsupo.

157 Wilhelm Emanuel Burgdorf (1895–1945) – Vermachto generolas Antrojo pasaulinio karo metu.

158 Frantz Schädle (1906–1945) – paskutinis A. Hitlerio asmens sargybinių vadas.

Retos nuotraukos, darytos A. Hitlerio bunkeryje.

Patalpas iš dalies sudegino besitraukiantys vokiečių kariai ir nusiaubė rusų kareiviai.

Reicho kanceliariją pasiekė painūs pranešimai apie situaciją, ir buvo sunku susidaryti aiškų vaizdą, bet generolas Weidlingas nusprendė, kadangi pabėgimas į vakarų pusę nebeįmanomas, turėtume bandyti pabėgti į šiaurę per Veidendamo tiltą, kur buvo įsikūrusios pirmosios rusų linijos. Antroji linija buvo Oranienburge, bet į šiaurę nuo ten buvo įsikūrusi SS divizija, vadovaujama Steinerio. Jeigu galėtume pro juos prasibrauti, būtume saugūs, bent jau tą akimirką. Buvo išsiųstas įsakymas, kad pabėgimas prasidės tą vakarą 21 val. 30 min.

Prieš išvykdamas nuėjau pas dr. Goebbelsą atsisveikinti. Jis buvo savo bunkerio kambarėje su žmona. Vaikų nemačiau, o ir nepaklausiau, tad nežinau, ar tuo metu jie jau buvo mirę, ar dar ne. Man įėjus jie abu atsistojo su ašaromis akyse.

– Berlynas dabar visiškai apsuptas, Baurai, – pasakė Goebbelsas, – ir jums bus nelengva pabėgti, bet linkiu sėkmės. Stenkitės kaip įmanydami. Bormannas turi svarbių nurodymų Dönitzui. Jei jums pavyks ištrūkti, papasakokite Dönitzui, kas čia vyko paskutines tris savaites. Ir pasakykit, kad mes žinojom ne tik kaip gyventi ir kovoti, bet ir kaip mirti.

Tyliai paspaudžiau jiems abiem rankas ir išėjau.

Prieš pat 21 val. 30 min. gavome įsakymą eiti į priekį mažomis grupelėmis. Laikiausi su Bormannu, kaip man ir buvo įsakyta. Mūsų grupėje buvo penkiolika žmonių, ir mes išėjome per Fosštrasės pradžią, kur visuomet stovėdavo SA sargybiniai, o iš ten nubėgome į Kaizerhofo požeminės stoties pusę. Ji buvo smarkiai apgriauta, laiptų nebelikę, tad į stotį nučiuožėme ant užpakalių. Tunelyje buvo gana tamsu, išskyrus ten, kur prasilaužė bombos ir sviediniai. Žibintuvėlių neturėjome, tad tamsoje nuėjome per Frydrichštrasės sankryžą iki Žandarmenmarkto aikštės, o ten išlindome į viršų ir viską radome skendint liepsnose. Tada grįžome į Frydrichštrasę, o iš ten nuėjome iki Veidendamo tilto. Prieš pat jį stovėjo prieštankinė užkarda, o už kokio šimto metrų visai prieš rusų linijas degė sunkvežimiai.

Rusai žinojo, kad visi, bandantys pabėgti iš Berlyno į šiaurę, turės pereiti šį tiltą, tad sutelkė čia užtveriamąją ugnį, todėl aukų šioje vietoje buvo itin daug. Martinas Bormannas užšliaužė ant vienos akmeninės pakopos namo tarpduryje ties Šifbauerdamo kampu. Priešais jį gulėjo jaunas negyvas rusas. Aš vis dar bandžiau rasti kelią į priekį. Iš Frydrichštrasės turėjome keliauti į Cygelštrasę, o iš ten – iki didžiosios alaus daryklos, kurioje buvome paskyrę susitikimo vietą. Bet kas kartą, kai bandydavau eiti į priekį, turėdavau atsisukti atgal.

– Likite ten, kur esate, – šūktelėjo Bormannas. – Nenoriu, kad jus nušautų. Pats matot, kiek sužeistųjų bėga atgal. Man jūsų reikia. Likite su manim.

Sovietų artileristai su 45 mm kalibro pabūkle mūšyje dėl Berlyno.

Pasakiau jam, kad sėdėti vienoje vietoje negalime. Turime bandyti veržtis į priekį. Naktis ir taip trumpa, o mūsų laukia ilgas kelias.

Tada vėl nuėjau iki sugriauto namo. Kadaisė čia buvo viešbutis, o už jo beveik galėjome pasiekti Cygelštrasės kampą. Buvo beveik dvi, kai kartu su Bormannu nubėgome į priekį. Rusai be paliovos šaudė iš Šosėštrasės pusės, bet mes pašokome, perlipome griuvusių krūvas ir patekome į sugriautą viešbutį. Pasislėpėme tarpduryje ir pamatėme, kad vestibulius už mūsų ir rūsų apačioje pilnas žmonių, daugiausia sužeistų. Jų padėtis atrodė beviltiška, bet jiems mes niekuo negalėjome padėti, tad išėjau į gatvę apsižiūrėti, ar įmanoma eiti toliau. Gatvėse kovėsi vokiečių ir rusų tankai. Keli didžiuliai rusų tankai riogsojo pašauti prieštankinių pabūklų. Stovėjau šalia vokiečių tanko,

kai šis staiga atidengė ugnį, ir mane ant žemės nusviedė smūgio banga. Pajutau, kad sproginimas nudegino veidą – net kelis mėnesius iš odos rankiojau mažyčius juodus parako taškelius. Pakilau ant kojų ir nulėkiau iki tarpdurio. Tada išgirdau kažką šaudant galiniame kieme, tad nulėkiau laiptais į viršų apsidairyti.

Blyksint degantiems automobiliams, apačioje pamačiau kokias dvi dešimtis rusų karių. Kaip įmanydamas greičiau nubėgau pas Bormanną ir pasakiau, kad rusams tereikia atidaryti galines duris ir mus pribaugti, tad mums būtina judėti. Šiaip ar taip, jau laikas, nes nakties tamsos tebuvo likusi valanda.

Buvome likę keturiese: Bormannas, Naumannas¹⁵⁹, Stumpfeggeris ir aš. Visi žinojome, kai tik prašvis, iš šių spąstų pasprukti nebepavyks. Girdėjome, kad yra galimybė ištrūkti iš miesto centro po žeme. Jaunuoliai ir merginos, žinantys kelius pro rūsius ir pasažus, išgriautus tam, kad būtų galima apsisaugoti nuo lėktuvų antskrydžių, per rusų linijas pravedė daugybę kareivių. Tiesą sakant, galėjai praeiti šimtus metrų po ištisais pastatų kompleksais, nors, žinoma, dėl bombardavimų per mūsų dažnai nutikdavo, kad kelią užkirsdavo užgriuvusios nuolaužos.

Tačiau taip nutiko, kad niekas negalėjo mūsų pravesti požeminiu labirintu, o patys žibintuvėlių neturėjome, tad teko patiems ieškoti kelio. Kas benutiktų, turėjome bandyti laimę viršuje. Laiko buvo likę labai mažai, taigi trumpai pasitarę nusprendėme griebtis paskutinio, gal ir beviltiško šanso.

Dr. Naumannas iš Propagandos ministerijos nuėjo pirmas, jį nusekė Martinas Bormannas, tada ėjo Stumpfeggeris, o aš iš paskos. Bet vos iškišome nosį pro duris, prie kurių slėpėmės, šaudymas vėl prasidėjo. Nusigavome iki Cygelštrasės

ir nubėgome palei ją vorele. Atrodė, kad kulkos lekia iš visur: langų, tarpdurių ir pakampių. Degė mašinos, dejavo sužeistieji. Prieš Universiteto kliniką puoliau ant žemės. Kai šaudymas nurimo, pakėliau galvą – nieko nebesimatė. Rusai nesivargino persekioti konkrečių žmonių – tiesiog šaudė į viską, kas juda.

Iki pat šios dienos nieko nebegirdėjau apie Bormanną ir Stumpfeggerį, manau, kad jie žuvo. Bormannas vilkėjo paprastą rudą uniformą be skiriamųjų ženklų, jo kūną greičiausiai paėmė kartu su tūkstančiais kitų, gulinčių gatvėse, ir palaidojo kaip nežinomą karį vienoje iš masinių kapaviečių. Rusai neabejotinai atidžiai apžiūrėjo visus kūnus, rastus Reicho kanceliarijos kaimynystėje, bet Bormannas buvo nužudytas toliau, be to, jis nebuvo taip gerai žinomas kaip kiti. Naumannas išgyveno – apie tai sužinojau vėliau.

Jau buvo šviesu, kai leidausi bėgti kita kryptimi. Kiti žmonės irgi bėgo, o aš kartu su jais. Bėgome palei Šprė kanalą iki pat tos vietos, kur tiltas veda į Vilhelmštrasę, bet ten taiklūs šūviai privertė mus apsisukti. Tada lėkėme pagal tramvajaus bėgius į Lerterio stoties pusę, bet vėl buvome priversti apsisukti dėl smarkaus apšaudymo, šįkart iš Reichstago pusės. Tuomet pasislėpė už geležinkelio pylimo vėl pabandėme praeiti pro „Charité“ ligoninę, bet ją jau buvo užėmę rusai ir mes praradome daug gyvybių. Visai netoli Lerterio stoties per kiemą įlėkėme tiesiai į rusų automatininkų ugnies liniją. Pajutau smarkų smūgį į kojas ir parkritau.

Nuo deginančio skausmo turbūt surikau, tad vyrai pagriebė mane ir nutempė į degantį namą apgriuvusiu fasadu. Gerieji samariečiai įtvėrė vieną koją medinėmis atplaišomis bei kartonu ir sutvarstė kitą, kurią kulka perskrodė kiaurai nepalietusi kaulo. Iš išgąščio iš pradžių net nepastebėjau, kad mane dar kliudė į ranką ir krūtinę.

159 Werner Naumann (1909–1982) – valstybės sekretorius J. Goebbelso Propagandos ministerijoje, paskirtas propagandos ministru, kai J. Goebbelsas tapo reichskancleriu.